

Dr. Melis Kutlu

İŞ HUKUKUNDA TELE ÇALIŞMA

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	V
TEŞEKKÜR.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TELE ÇALIŞMA KAVRAMINA İLİŞKİN GENEL ESASLAR

I. Genel Olarak Tele Çalışma Kavramı.....	5
A. Tele Çalışmanın Tanımı.....	5
1. Yabancı Hukuk Sistemlerindeki Tanım	5
2. Türk Hukukundaki Tanım	13
B. Tele Çalışmanın Unsurları	17
1. Organizasyon (Örgüt) Unsuru	19
2. Mekân (Mesafe) Unsuru.....	28
3. Teknoloji Unsuru	32
4. Zaman Unsuru.....	38
II. Tele Çalışmanın Türleri.....	41
A. Mekân (İşin Yapıldığı Yer) Esaslı.....	41
1. Ev Esaslı Tele Çalışma (Evde Tele Çalışma)	41
a. Genel Olarak Evde Tele Çalışma	41
b. Evde Tele Çalışma Türleri	45
aa. Tam Gün Esaslı Evde Tele Çalışma	45
bb. Kısmi Süreli Evde Tele Çalışma	46

2. Merkez Esaslı Tele Çalışma.....	49
a. Genel Olarak Merkez Esaslı Tele Çalışma	49
b. Merkez Esaslı Tele Çalışma Türleri	52
aa. Lokal (Yerel) Paylaşımlı İşyeri (Tele Çalışma Merkezleri): Komşu Büro	52
bb. Çok Amaçlı Paylaşımlı İşyerleri (Tele Çalışma Merkezleri).....	54
aaa. Uydu Büro.....	54
bbb. Teleköy (Telecottage/Telekotaj).....	56
3. Gezici (Göçebe/Mobil) Tele Çalışma.....	57
4. Yerinden (On-site) Tele Çalışma.....	61
B. Yapılan İşin Niteliği Esaslı	62
1. Ürün Arzı Esaslı Tele Çalışma.....	62
2. Hizmet Arzı Esaslı Tele Çalışma.....	63
C. Zaman Esaslı Tele Çalışma	64
1. Genel Olarak Zaman Esaslı Tele Çalışma	64
2. Zaman Esaslı Tele Çalışmanın Türleri.....	65
a. Tamamlayıcı Tele Çalışma	65
b. Karma (Dönüşümlü/Hibrit) Tele Çalışma	65
c. Sürekli Tele Çalışma	69
D. Bağlantı (Ana Ofis ile İletişim) Esaslı.....	69
1. Genel Olarak Bağlantı Esaslı Tele Çalışma	69
2. Bağlantı Esaslı Tele Çalışmanın Türleri.....	70
a. Çevrim İçi (Online) Tele Çalışma.....	70
b. Çevrim Dışı (Offline) Tele Çalışma.....	71
III. Tele Çalışmanın Özellikleri ile Yarar ve Sakıncaları.....	72
A. Özellikleri.....	72
1. Esnek Çalışma Özelliği	72
2. Uzaktan Çalışma Özelliği	75
3. Atipik İş İlişkisi Özelliği.....	78
B. Yararları ve Sakıncaları	80

1. Genel Olarak.....	80
2. Tele Çalışanlar Bakımından	80
a. Yararları	80
b. Sakıncaları	83
3. İşverenler Bakımından	88
a. Yararları	88
b. Sakıncaları	91
4. Kamu Otoriteleri Bakımından	92
a. Yararları	92
b. Sakıncaları	94
IV. Tele Çalışmanın Tarihsel Gelişimi	95
A. Dünyada.....	95
B. Türkiye’de.....	97
V. Tele Çalışmanın Hukuki Dayanakları.....	99
A. Uluslararası Kaynaklar	99
1. Genel Olarak.....	99
2. 177 sayılı ILO Sözleşmesi ve 184 sayılı Tavsiye Kararı	99
3. Tele Çalışma Hakkında Avrupa Çerçeve Anlaşması	103
4. Sınır Ötesi Tele Çalışmada Sosyal Güvenliğe İlişkin Avrupa Çerçeve Anlaşması.....	108
B. Ulusal Kaynaklar	110
1. Genel Olarak.....	110
2. 4857 sayılı İş Kanunu.....	111
3. Uzaktan Çalışma Yönetmeliği	116
VI. Bazı Yabancı Hukuk Sistemlerinde Tele Çalışma	119
A. Tele Çalışmanın Özel Kanunlarla Düzenlendiği Ülkeler.....	120
B. Tele Çalışmanın Genel Kanunlar Kapsamında Düzenlendiği Ülkeler	121
VII. Tele Çalışma ve Evde Çalışma Karşılaştırması.....	124
A. Kavramsal Karşılaştırma.....	124
B. Uygulanacak Kanun Bakımından Karşılaştırma.....	134

VIII. Tele Çalışmada Bağımlılık.....	139
A. Genel Olarak Bağımlılık İlişkisi	139
B. Bağımlılık İlişkisinin Boyutları.....	143
1. Ekonomik Bağımlılık	143
2. Teknik Bağımlılık.....	146
3. Hukuki/Kişisel Bağımlılık.....	149
C. Bazı Tele Çalışma Türlerinde Bağımlılık.....	154
1. Mekân Esaslı Tele Çalışmada Bağımlılık İlişkisi.....	155
a. Evde Tele Çalışmada	155
aa. Genel Olarak.....	155
bb. Evde Tele Çalışmada Bağımlılığın Tespitinde Kullanılacak Ölçütler	157
aaa. İşverenin Denetim Yetkisi	157
bbb. İş Araç ve Gereçlerinin İşveren Tarafından Sağlanması.....	160
b. Merkez Esaslı Tele Çalışmada	162
c. Gezici Tele Çalışmada.....	165
d. Yerinden (On-site) Tele Çalışmada.....	169
2. Zaman Esaslı Tele Çalışmada Bağımlılık İlişkisi.....	169
3. Bağlantı Esaslı Tele Çalışmada Bağımlılık İlişkisi.....	172
a. Çevrim İçi (Online) Tele Çalışmada.....	172
b. Çevrim Dışı (Offline) Tele Çalışmada	174
IX. Tele Çalışmada İşyeri	176
A. Genel Olarak İşyeri.....	176
B. Tele Çalışma Türleri Bakımından İşyeri.....	179
1. Merkez Esaslı Tele Çalışmada	180
2. Evde Tele Çalışmada	182
3. Gezici Tele Çalışmada.....	185
4. Tele Çalışma Türlerinde İşyeri Kavramının Belirlenmesine İlişkin Kanaatimiz.....	186

İKİNCİ BÖLÜM
BİREYSEL İŞ HUKUKU AÇISINDAN TELE
ÇALIŞMA

I.	Tele İş Sözleşmesinin Yapılması, Şekli ve Düzenlenmesi.....	191
A.	Sözleşme Türünü Seçme Özgürlüğü	191
B.	Tele İş Sözleşmesinde Tarafların Ehliyeti.....	192
C.	Tele İş Sözleşmesinde Yazılı Şekil Şartı	195
1.	İş Sözleşmelerinde Şekil	195
2.	Tele İş Sözleşmesinin Şekli.....	197
D.	Tele Çalışmaya Geçiş	210
1.	Gönüllülük İlkesi Çerçevesinde Tarafların Anlaşması ile Tele Çalışmaya Geçiş ve Geri Çevrilebilirlik.....	210
a.	Tarafların Anlaşması ile Tele Çalışmaya Geçiş.....	210
b.	Geri Dönme Hakkı.....	216
aa.	Genel Olarak Tele Çalışmadan Geri Dönme Hakkı.....	216
bb.	Geri Dönme Hakkının Kullanımına İlişkin Uyum Süresi ve İşyerine Geçişte Öncelik Hakkı.....	218
aaa.	Uyum Süresi (Dönemi)	218
bbb.	İşyerine Geçişte Öncelik Hakkı.....	221
2.	Tek Tarafın Talebiyle Tele Çalışmaya Geçiş	223
a.	İşverenin Talebiyle.....	223
aa.	Genel Olarak	223
bb.	Zorlayıcı Nedenin Varlığı Hâlinde	227
cc.	Sözleşmede Değişiklik Kaydı Bulunması Hâlinde ..	241
b.	İşçinin Talebiyle	248
aa.	Genel Olarak	248
bb.	Zorlayıcı Nedenin Varlığı Hâlinde	253
E.	Tele Çalışmada İşin ve Çalışma Yerinin Düzenlenmesi	258
1.	Çalışma Sürelerinin Düzenlenmesi.....	258
a.	Genel Olarak.....	258
b.	Çerçeve Anlaşmada	259

c.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	261
d.	Hukukumuzda	268
aa.	Genel Olarak.....	268
bb.	Çalışma Sürelerinin Tespitinde Kullanılabilecek Yöntemler	276
aaa.	Götürü Çalışma Süresinin Belirlenmesi.....	276
bbb.	Çalışma Saatlerinin Önceden Belirlenmesi	278
ccc.	Teknolojik İmkânlar Aracılığıyla Belirleme	281
ddd.	Yapılan İşin Miktarına (Parça Başına) Göre Belirleme.....	287
eee.	Güvene Dayalı Çalışma Süresinin Uygulanması (Çalışma Süresinin Tele Çalışan Tarafından Kaydedilmesi).....	289
2.	Çalışma Yerinin Düzenlenmesi	292
F.	Tele Çalışmanın Yapılamayacağı İşler.....	296
1.	Yabancı Hukuk Sistemlerinde Uzaktan Çalışmanın Yapılamayacağı İşler.....	297
2.	Türk Hukukunda Uzaktan Çalışmanın Yapılamayacağı İşler	299
a.	Genel Olarak.....	299
b.	Mutlak Uzaktan Çalışma Yasakları	301
c.	Takdiri Uzaktan Çalışma Yasakları	303
II.	Tele Çalışmada Tarafların Hak ve Borçları	303
A.	Tele Çalışanın Borçları.....	304
1.	İş Görme Borcu.....	304
a.	Genel Olarak.....	304
b.	Özenle İş Görme	306
aa.	Çerçeve Anlaşma Kapsamında.....	306
bb.	Türk Hukukunda.....	307
c.	Bizzat İş Görme	313
2.	İşverenin Emir ve Talimatına Uyma (İtaat) Borcu.....	315
3.	Sadakat Borcu	318

a.	Genel Olarak.....	318
b.	Sadakat Borcunun Kapsamı.....	319
aa.	Tele Çalışanın Başka Bir İşte Çalışması	320
bb.	Sır Saklama Borcu Kapsamında Tele Çalışanın İşletme Verilerini Koruma Borcu.....	327
aaa.	Uluslararası Belgelerde.....	327
bbb.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	331
ccc.	Türk Hukukunda	336
cc.	Teslim ve Hesap Verme Borcu.....	346
4.	İş Sözleşmesi Sona Erdikten Sonra Rekabet Etmeme Borcu	348
B.	İşverenin Borçları.....	356
1.	Ücret Ödeme Borcu	357
a.	Ücretin Miktarı ve Ödenme Şekli.....	357
b.	Ücretin Ödenme Yeri	361
2.	Malzeme Sağlama ve İşin Görülmesinden Kaynaklanan Giderleri Karşılama Borcu	362
a.	Malzeme Sağlama Borcu	362
aa.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	362
bb.	Türk Hukukunda.....	368
b.	İşin Görülmesinden Kaynaklanan Giderleri Karşılama Borcu.....	374
aa.	Genel Olarak	374
aaa.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	374
bbb.	Türk Hukukunda.....	375
bb.	Konut Kullanım Bedeli Bakımından.....	384
aaa.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	384
bbb.	Türk Hukukunda.....	390
3.	Koruma ve Gözetme Borcu	393
a.	Genel Olarak.....	393
b.	İş Sağlığı ve Güvenliğini Sağlama Bakımından	395
aa.	Genel Olarak.....	395

bb. İş Sağlığı ve Güvenliği Bakımından Tele Çalışanın Denetlenmesi.....	403
aaa. Genel olarak	403
bbb. Tele Çalışanın Denetlenmesine İlişkin Düzenlemeler	404
aaaa. Karşılaştırmalı Hukukta	404
bbbb.Uluslararası Belgelerde	407
cccc. Hukukumuzda	410
c. Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması Bakımından.....	417
aa. Tele Çalışanın Özel Hayatının Gizliliğinin Sağlanması.....	417
aaa. Genel Olarak.....	417
aaaa. Tele Çalışmaya İlişkin Uluslararası Anlaşmalarda Yer Alan Düzenlemeler....	418
bbbb.Karşılaştırmalı Hukukta	419
cccc. Hukukumuzda Yer Alan Düzenlemeler .	421
bbb. İşverenin Tele Çalışanı Koruma ve Gözetme Borcu Kapsamında Denetim ve Gözetimde Uygulanabilecek Yöntemler ve Bunların Sınırları.....	422
aaaa. İnternet Kullanımının ve Elektronik Postaların İzlenmesi Bakımından.....	422
bbbb.Kamera ile İzleme Bakımından	427
aaaaa. Genel Olarak	427
bbbbb. Gizli izleme	434
ccc. Tele Çalışanın Özel Hayatının Korunmasına İlişkin Olarak Ulaşılamama Hakkı.....	437
aaaa. Genel Olarak	437
bbbb.Karşılaştırmalı Hukukta	440
cccc. Hukukumuzda	443
bb. Tele Çalışanın Kişisel Verilerinin Korunması	449
4. Tele Çalışmada Ayrımcılık Yasağı.....	453
a. Uluslararası Sözleşmelerde	453

b. Karşılaştırmalı Hukukta.....	459
aa. Genel Olarak.....	459
bb. Belçika Hukukunda	459
cc. Lüksemburg Hukukunda	460
dd. Fransız Hukukunda	461
ee. Portekiz Hukukunda	465
c. Türk Hukukunda.....	465
aa. Genel Olarak.....	465
bb. Zorlayıcı Nedenle Uzaktan Çalışmaya Geçilmesi Durumunda Ayrımcılık Yasağı.....	474
III. Tele Çalışma Sözleşmesinin Sona Ermesi.....	480
A. Fesih Bildirimi Dışındaki Yollarla Sona Ermesi.....	480
B. Fesih Bildirimi Yoluyla Sona Ermesi.....	481
1. Genel Olarak.....	481
2. Derhal Fesih Bildirimi Yoluyla Sona Ermesi	484
a. Tele Çalışma Sözleşmesinin Haklı Nedenle Derhal Feshinde Özellikli Durumlar	484
b. Tele Çalışma Sözleşmesinin Derhal Fesih Bildirimi ile Sona Erdirilmesinin Hukuki Sonuçları	488
3. Süreli Fesih Bildirimi Yoluyla Sona Ermesi	489
a. Genel Olarak.....	489
b. Tele Çalışanın İş Güvencesinden Yararlanması	490
c. Tele Çalışma Sözleşmesinin Geçerli Nedenle Feshinde Özellikli Durumlar	493
d. Tele Çalışmada Ultima Ratio İlkesi.....	495
aa. Tele Çalışanın Ultima Raito İlkesinden Yararlanması	495
bb. Ultima Ratio İlkesi Kapsamında Alınacak Bir Önlem Olarak İşçinin Tele Çalışma Modeline Geçirilmesi	498

- cc. Ultima Ratio İlkesi Kapsamında Alınacak
Bir Önlem Olarak İşçinin Tele Çalışmadan
İşyerinde Çalışmaya Geçirilmesi 500
- e. Tele Çalışma Sözleşmesinin Geçerli Fesih Bildirimi
ile Sona Erdirilmesinin Hukuki Sonuçları 501

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPLU İŞ HUKUKU AÇISINDAN TELE ÇALIŞMA

- I. Sendikal Hak ve Özgürlükler Bakımından Tele Çalışma..... 504
- A. Sendikal Hak ve Özgürlükler..... 504
1. Sendika Kuruculuğu ve Üyeliği..... 508
- a. Tele Çalışanın Sendika Kuruculuğu ve Üyeliği..... 508
- aa. ILO'nun 177 sayılı Sözleşmesi ve 184 sayılı
Tavsiye Kararı ile Tele Çalışmaya İlişkin Avrupa
Çerçeve Anlaşmasında Yer Alan Düzenlemeler 508
- bb. Hukukumuzda Yer Alan Düzenlemeler 510
- b. Üye Olunacak Sendikanın Tespiti..... 514
- aa. Genel Olarak 514
- bb. Tele Çalışmanın Arz Ettiği Özellikler 517
2. İşyeri Sendika Temsilciği Bakımından Tele Çalışma 519
- a. Genel Olarak 519
- b. Tele Çalışanın Sendika Temsilcisi Olarak Atanması..... 519
- c. Tele Çalışanın İşyeri Sendika Temsilciliği Görevinin
Yerine Getirilmesi 522
- d. Karşılaştırmalı Hukukta Tele Çalışanın İşçi
Temsilciliği 525
- B. Tele Çalışanların Sendikal Faaliyetlere Katılımı..... 532
1. Genel Olarak..... 532
2. Tele Çalışanın Sendikal Faaliyetlere Katılım Yolları 535
3. Siber Sendikacılık 540

II.	Toplu İş Sözleşmesi Bakımından Tele Çalışma	543
A.	Genel Olarak.....	543
B.	Toplu İş Sözleşmesinin Yapılması Bakımından Tele Çalışma....	543
C.	Tele Çalışanların Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanması.....	548
1.	Genel Olarak.....	548
2.	Tele Çalışanların Toplu İş Sözleşmesi Kapsamı Dışında Bırakılması.....	551
3.	Tele Çalışmanın Toplu İş Sözleşmesi ile Yasaklanması	555
III.	Grev ve Lokavt Bakımından Tele Çalışanların Durumu.....	560
A.	Genel Olarak.....	560
B.	Tele Çalışmada Grev Hakkı	561
1.	Tele Çalışanın Grev Hakkını Kullanması.....	561
2.	Sanal Grev Uygulaması.....	566
3.	Grev Sırasında Tele Çalışanların Çalıştırılması.....	569
4.	Grev Oylamasında Tele Çalışanların Durumu	572
C.	Tele Çalışmada Lokavt	576

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU AÇISINDAN
TELE ÇALIŞMA

I.	Tele Çalışanların Sigortalılığı	581
A.	Genel Olarak.....	581
B.	Tele Çalışanların m. 4/1, (a) Kapsamında Sigortalı Sayılması..	582
1.	Genel Olarak m. 4/1, (a) Kapsamında Sigortalılık.....	582
2.	Tele Çalışanın m. 4/1, (a) Kapsamında Sigortalı Sayılması için Geçerli Koşulları Taşıyıp Taşımadığının Tespiti.....	584
a.	İş Sözleşmesine Tabi Olarak Çalışma Koşulu Bakımından	584

b. İşin İşverene Ait Olan İşyerinde Görülmesi Bakımından	586
c. 5510 Sayılı Kanun m. 6 Uyarınca Sigortalı Sayılmayan Kişiler Arasında Yer Almama Koşulu Bakımından	590
C. Tele Çalışanın Primlerinin Ödenmesi	593
1. Primlerin Ödenmesine İlişkin Genel Esaslar	593
2. Prim Ödeme Gün Sayısının ve Prime Esas Kazanç Tutarının Hesabı	597
a. Prim Ödeme Gün Sayısının Hesabı	597
b. Prime Esas Kazanç Tutarın Hesabı	601
II. Sigorta Kolları Bakımından Tele Çalışanın Durumu.....	603
A. Kısa Vadeli Sigorta Kolları Bakımından	603
1. Genel Olarak.....	603
2. Tele Çalışmanın Niteliği Gereği Bu Çalışmada Özellik Gösteren Sigorta Kolu: İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası Bakımından	604
a. Tele Çalışmada İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasına İlişkin Esaslar	604
aa. İş Kazası	605
aaa. İş Kazasının Tespiti.....	605
aaaa. Karşılaştırmalı Hukukta	605
bbbb.Hukukumuzda	607
bbb. İş Kazasının Bildirimi.....	618
bb. Meslek Hastalığı.....	619
aaa. Meslek Hastalığının Tespiti	619
aaaa. Tele Çalışmada Meslek Hastalığının Tespitine İlişkin Esaslar.....	619
bbbb.Tele Çalışmada Meslek Hastalığı Olarak Nitelendirilebilecek Bazı Hastalıklar	624
aaaaa. Psikolojik Hastalıklar	624
bbbbb. Fiziksel Hastalıklar	630
bbb. Meslek Hastalığının Kuruma Bildirilmesi	633

cc. Uzaktan Çalışanın Koronavirüse Yakalanmasının İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bakımından Değerlendirilmesi	635
b. İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Hukuki Sorumluluğu.....	639
B. Uzun Vadeli Sigorta Kolları Bakımından	646
C. İşsizlik Sigortası Bakımından.....	647
D. Genel Sağlık Sigortası Bakımından	649
SONUÇ	651
KAYNAKÇA.....	671